

Усе це в умовах триваючої економічної кризи в Україні може призвести до поглиблення та загострення існуючих проблем в аграрній сфері, а згодом – негативно відбитися на продовольчій та екологічній безпеці держави.

Ключові слова: державна підтримка сільського господарства, кредитування, аграрний протекціонізм, земельна реформа, обіг земель сільськогосподарського призначення.

Ключевые слова: государственная поддержка сельского хозяйства, кредитование, аграрный протекционизм, земельная реформа, оборот земель сельскохозяйственного назначения.

Key words: state support for agriculture, credit, agrarian protectionism, land reform, agricultural land turnover.

ГОДОВАНЮК АНДРІЙ ЙОСИПОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПОНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ

Існування різноманіття права власності на землю та зміна відношення до землекористування в суспільстві, земельна реформа, триваюча довгі роки, намагання сформувати та реалізувати нову економічну ідею, створити хоча б якісь передумови для рівноправного розвитку усіх форм власності, дуже суттєво вплинуло на характер і зміст земельних відносин нашого сьогодення. Земельна реформа не могла докорінно не змінити юридичну природу, причини зародження, підстави та порядок розгляду земельних спорів, котрі, в свою чергу, безперечно формуються із земельних та пов'язаних з ними суспільних відносин.

Як відомо, у Земельному Кодексі міститься відокремлена група норм, які визначають умови і порядок розгляду та вирішення земельних спорів. В даному випадку розділ, присвячений гарантіям прав на землю, що містить главу 25, є вагомою законодавчою засадою захисту суб'єктивних прав і законних інтересів власників землі та землекористувачів.

На жаль, визначення поняття «земельні спори», як окремої правової категорії, не зможемо відшукати ні у Земельному Кодексі, а ні у будь-яких інших нормативних актах, покликаних врегулювати земельні відносини. До речі, в старому Земельному Кодексі від 18 грудня 1990 року, попри значно більший розмір розділу «вирішення земельних спорів», такого визначення теж не існувало.

Діючий ЗКУ не дає детальної аргументації характеру земельних спорів, визначаючи лише види та виходячи з того, чи буде це судовий розгляд, чи позасудовий.

Проте на доктринальному рівні правознавцями активно здійснюється дослідження цього питання, надаються численні тлумачення, здійснюється класифікація земельних спорів та визначення їх ключових ознак. Для початку, потрібно визначити зміст поняття «земельний спір», так як це має важливе теоретичне значення для дослідження.

Так, професор Каракаш І.І. вважає, що під земельними спорами слід розуміти неврегульовані розбіжності, що пов'язані із застосуванням норм земельного законодавства щодо володіння, користування і розпорядження земельними ділянками та реалізацією інших прав на землю, які виникають між суб'єктами земельних відносин і підлягають вирішенню у порядку, встановленому законом [1].

Земельний спір Лейба Л. В., в своїй дисертаційній роботі, розглядає як особливий вид правових відносин, в основі яких знаходяться розбіжності суб'єктів, що проявляються у процесі виникнення, реалізації, зміни чи припинення земельних прав, їх охорони (захисту) у зв'язку з порушенням прав та законних інтересів (чи їх визнанням) власників земельних ділянок, землекористувачів, у тому числі й орендарів земельних ділянок та інших суб'єктів земельних правовідносин [2].

Артеменко В.П. та Врублевський О.С. визначають земельні спори як вид правовідносин, пов'язаних із розв'язанням розбіжностей, які впливають з порушення права власності та права користування земельною ділянкою, а також відводом або вилученням землі, що виникають між власниками землі та землекористувачами, іншими особами, органами місцевого самоврядування та державними органами, що здійснюють управління земельними ресурсами [3].

Дане визначення їх опоненти вважають перенасиченим та таким, що включає зайві ознаки. В ньому, по суті, вже передбачений поділ земельних спорів на види, виходячи з характеру правовідносин та суб'єктного складу. Зважаючи на об'ємну частку земельних правовідносин та спорів, які можуть виникати на їх основі, вищезазначене поняття можна вважати багатовекторним, проте обмежувочим у своїй суті. Залишається відкритим питання віднесення до земельних спорів, наприклад, спорів щодо розмежування компетенції суб'єктів владних повноважень стосовно розпорядження землями, тощо

Такий вчений як Бурцев О.В., при аналізі межових земельних спорів, зазначає наступне: «При реалізації земельних відносин, а також при їх врегулюванні можуть виникати спірні земельні відносини, об'єктом яких виступає сама земельна ділянка або ж право на неї» [4].

Таке тлумачення навряд чи можливо вважати еталонним, оскільки воно видається занадто широким за своїм змістом. У випадку потреби встановлення юридичного факту відносно земельної ділянки, це буде спірними земельними відносинами, оскільки існує невстановлена обставина, яка потребує судового втручання, дослідження доказів та встановлення істини. Для того, щоб вважати правовідносини спором необхідна наявність хоча б двох сторін, інтереси яких не співпадають. Тому вищеописана ситуація лишається під питанням.

Якщо проводити аналіз вищезазначених визначень земельного спору, то вбачається за необхідне виділення певних загальних критері-

ів, котрі дозволяють віднести той чи інших конфлікт до різновиду земельного спору. Здебільшого, земельна ділянка завжди є об'єктом спірних відносин. Хоча, можливі варіанти, коли їх визначальною ознакою є те, що ці спори прямо чи опосередковано стосуються території України, земельної ділянки, її частини чи прав на неї, у тому числі й на земельну частку (пай), що впливає зі ст. 2 Земельного кодексу України [5].

Також, як наступний критерій, можна застосовувати і те, що суб'єкт, який є учасником відносин, має володіти певним видом суб'єктивних прав на земельну ділянку, чи компетенцією по розпорядженні нею. Суб'єкти таких спорів досить неоднорідні й можуть належати до різних категорій. Це можуть бути громадяни, юридичні особи, територіальні громади, держава, Український народ, органи місцевого самоврядування й органи державної влади, іноземні держави.

Останнім вагомим критерієм є ситуація, при якій земельний спір виникає завдяки дійсному або уявному порушенню прав титульного власника земельної ділянки або іншого суб'єктивного права.

На думку Лейби Л.В. самостійною ознакою земельних спорів виступає й регламентована чинним земельним законодавством процедура їх вирішення. Закріплення на законодавчому рівні процедури вирішення земельних спорів свідчить про наявність у них особливостей, які впливають і на специфіку їх розв'язання [5].

Таким чином, земельний спір є правовідносинами, сформованими на підставі розбіжностей, які виникли під час застосування норм земельного законодавства щодо володіння, користування і розпорядження земельними ділянками та реалізацією інших прав на землю, що виникають між суб'єктами земельних правовідносин з приводу дійсного або уявного порушення суб'єктивних прав на земельні ділянки, а також законних інтересів зазначених суб'єктів.

З-поміж безлічі політичних, економічних соціальних та інших причин виникнення земельних спорів, найбільшу зацікавленість викликає аналіз правових причин їх виникнення. Насамперед, вони будуть базуватися на існуючих оціночних поняттях, прогалинах у законодавстві, можливості неоднозначного трактування правових норм. Саме тому, доцільним було б поняття «земельні спори», формувати з урахуванням чинного законодавства України, зокрема положень Земельного кодексу України. Але, на жаль, діючий кодекс не містить такого поняття, і тому питання синтезу цього поняття лишається лише в теорії права.

Список використаної літератури:

1. Каракаш І.І. Правове регулювання розгляду та вирішення земельних спорів як гарантія захисту прав на землю / Каракаш І.І. // Підприємство, господарство і право. – № 12. – 2017. – С. 132.
2. Лейба, Людмила Василівна. Правове регулювання вирішення земельних спорів [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Лейба Людмила Василі-

вна ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2005. – С. 163.

3. Землекористування: сучасність та перспективи. / Авт.-упоряд.: Артеменко В.П., Врублевський О.С. – К.: Інститут громадянського суспільства: ТОВ «ІКЦ «Леста», 2005. – С. 127.
4. Бурцев О.В. Земельні межові спори: різновиди та їх особливості / О.В. Бурцев // Проблеми законності. – 2014. – Вип. 127. – С. 88. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2014_127_14
5. Лейба Л.В. Правове регулювання вирішення земельних спорів : автореф. дис... канд. юрид. наук / Л.В. Лейба. – Харків: 2005. – С. 8.

Ключові слова: земельні відносини, земельний спір, гарантії прав на землю, земельна ділянка.

Ключевые слова: земельные отношения, земельный спор, гарантии прав на землю, земельный участок.

Key words: Land relationships, land dispute, guarantees of land rights, land parcel.

КАНІВЕЦЬ ЛЮДМИЛА АНАТОЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ ВИКИДІВ ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН В АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ СТАЦІОНАРНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ

За сучасних умов серед насущних проблем, що не втрачають своєї актуальності, залишається проблема забруднення атмосферного повітря, рівень якого є вкрай високим. Провідне місце серед основних забруднювачів належить, зокрема, підприємствам добувної та переробної промисловості, а також автотранспорту. Найбільша частка викидів забруднюючих речовин припадає на постачання електроенергії, газу, води. Серед хімічних речовин, що забруднюють повітря в результаті їх надходження від стаціонарних джерел, є діоксид та інші сполуки сірки, оксид вуглецю, метан тощо.

Основними причинами, що зумовлюють незадовільний стан якості атмосферного повітря в населених пунктах, відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [1], визначено недотримання суб'єктами господарювання норм природоохоронного законодавства та низькі темпи впровадження новітніх технологій. А тому, в сучасних умовах, покращення якості повітря та зниження рівня його забруднення проголошено у числі основних стратегічних завдань державної екологічної політики.

З метою запобігання шкідливому впливу на стан атмосферного повітря та здоров'я людей, згідно зі ст. 11 Закону України «Про охорону